

Opleidingsniveau kinderen: de eerste, de beste?

Kinderen eisen tijd en aandacht van ouders op en dat moeten ze vaak delen met broers en zussen. Beïnvloedt dat hun schoolprestaties? Zijn enig-kinderen in een betere positie dan kinderen uit grote gezinnen?

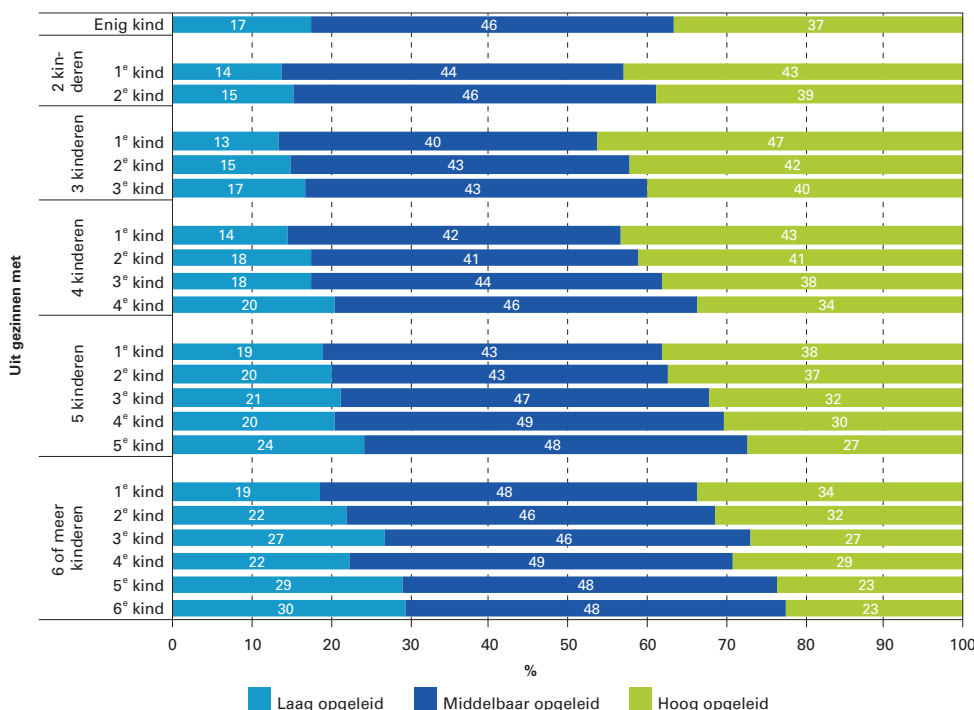
Kinderen in grotere gezinnen moeten de beschikbare tijd, geld en aandacht van hun ouders met elkaar delen. Dit kan verschillende gevolgen hebben, zoals een afname van de ouderlijke investeringen per kind. Wie het eerst wordt geboren kan dus op meer tijd en aandacht rekenen. Maar het kan ook leiden tot wedijver tussen broers en zussen om het krijgen van ouderlijke hulpbronnen. Dit proces van delen kan leiden tot minder goede schoolprestaties, en als gevolg daarvan tot lagere maatschappelijke posities en een lager inkomen. Vele internationale onderzoeken wijzen uit dat kinderen uit kleinere gezinnen later meer succes hebben dan kinderen uit grotere gezinnen. Nederlands onderzoek laat echter tot dusver gemengde resultaten zien, hetgeen kan duiden op (tegen) krachten binnen het gezin die elders wellicht minder sterk zijn. In nieuw CBS-onderzoek is gepoogd meer duidelijkheid te ontdekken. Dit is nagegaan door te zien wat het hoogst behaalde opleidingsniveau is van 34-jarigen die in de jaren 1971 tot en met 1981 werden geboren in relatie tot de gezinssituatie in hun kindertijd. In deze studie wordt de broer/zus-structuur gevormd door kinderen die een gemeenschappelijke moeder hebben. De analyse richt zich op moeders met minimaal één kind geboren in de periode 1971-1981. Dit zijn 1.006.974 moeders

en 1.592.544 kinderen. De meeste moeders van de kinderen uit de onderzochte geboortejaren kregen twee kinderen (53 procent).

De resultaten laten zien dat de kans dat kinderen een hoge opleiding afronden het grootst is binnen gezinnen met drie kinderen (zie figuur). Opvallend is dat binnen gezinnen met meer dan één kind de eerstgeborenen gemiddeld het hoogst opgeleid zijn. Van de eerste kinderen uit gezinnen met minstens twee kinderen heeft 44 procent een opleiding in het hoger beroepsonderwijs (hbo) of universiteit (wo). Derde kinderen doen het iets minder goed dan tweede kinderen: 39 procent versus 40 procent heeft een hoge opleiding. Bij de kinderen die als vierde, vijfde of zesde werden geboren zijn de kansen op een hoge opleiding minder groot. Overigens blijkt ook dat enig-kinderen een lagere kans hebben op een hoger opleidingsniveau dan kinderen uit gezinnen van twee of drie kinderen, maar ook een hogere kans hebben dan kinderen uit gezinnen van vijf of meer kinderen. Het hebben van een of twee broers of zussen blijkt positief uit te vallen voor de cognitieve ontwikkeling van kinderen.

Zijn dit soort verschillen tussen kinderen nu zorgelijk, en zijn ze groot of klein? Benadrukt moet worden dat de gevonden resultaten niet causaal zijn: niet alle eerstgeborenen binnen

Hoogst behaalde opleidingsniveau* (op 34-jarige leeftijd) van kinderen geboren in de jaren 1971 tot en met 1981 naar geboortevolgorde en gezinsgrootte in hun kindertijd

* Laag opgeleid: basisonderwijs, vmbo, mbo-1, onderbouw havo, vwo; middelbaar opgeleid: mbo 2-4, bovenbouw havo, vwo; hoogopgeleid: hbo/wo.

Bron: CBS (SSB).

DEMOS verschijnt 10 x per jaar en wil de kennis en meningsvorming over bevolkingsvraagstukken bevorderen.

Een abonnement op DEMOS is gratis. U kunt uw aanvraag indienen via: demos@nidi.nl of via onze site: nidi.nl/nl/demos/

Bij gehele of gedeeltelijke overname van artikelen dient men een volledige bronvermelding te gebruiken. Graag ontvangt de redactie een bewijsexemplaar. De personen op de foto's komen niet in de tekst voor en hebben geen relatie met hetgeen in de tekst wordt beschreven.

Het NIDI is een instituut van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) en is geaffilieerd met de Rijksuniversiteit Groningen. Het NIDI houdt zich bezig met onderzoek naar bevolkingsvraagstukken.

colofon

DEMOS is een uitgave van het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI).

Redactie: Harry van Dalen, hoofdredacteur
Peter Ekamper, (web)redacteur
Nico van Nimwegen, redacteur
Jaap Oude Mulders, redacteur
Juil Spaan, redacteur

Adres: NIDI/DEMOS
Postbus 11650
2502 AR 's-Gravenhage

Telefoon: (070) 356 52 00
E-mail: demos@nidi.nl
Internet: <https://nidi.nl/demos>
Abonnementen: gratis

Druk: Koninklijke Van der Most
Opmaak: www.up-score.nl

gezinnen met meer dan één kind zijn het hoogst opgeleid en niet alle later geboren kinderen uit relatief grote gezinnen zijn laag opgeleid. En de gevonden verschillen in opleidingsniveau zijn niet groot. Dat eerstgeborenen gemiddeld iets hoger uitkomen qua opleiding hangt mogelijk samen met hun bijzondere rol of positie binnen gezinnen. Ze hebben net wat langer dan tweede of latere kinderen de ongedeelde aandacht van de ouders, én ze kunnen bijvoorbeeld helpen bij de opvoeding en bij het schoolwerk van de jongere kinderen. In deze rol ontwikkelen zij ook hun eigen vaardigheden.

Sabine van der Veer, Universiteit Maastricht, e-mail: s.vanderveer@maastrichtuniversity.nl

Ruben van Gaalen, Centraal Bureau voor de Statistiek en Universiteit van Amsterdam, e-mail: r.vangaalen@cbs.nl

Frank Linder, Centraal Bureau voor de Statistiek, e-mail: f.linder@cbs.nl

LITERATUUR:

- Veer, S. van der, R. van Gaalen en F. Linder (2021), De eerste, de beste? Over geboortevolgorde, gezinsgrootte en opleidingsniveau, *Statistische Trends*, Den Haag: CBS.